

PATVIRTINTA

Šiaulių lopšelio-darželio „Pupų pėdas“
direktoriaus 2026 m. kovo 18 d.
įsakymu Nr. V-40 (1.5)

ŠIAULIŲ LOPŠELIO-DARŽELIO „PUPŲ PĖDAS“ UGDYTINIŲ POZITYVAUS ELGESIO SKATINIMO TVARKOS APRAŠAS

I SKYRIUS

BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Šiaulių lopšelio-darželio „Pupų pėdas“ (toliau – darželis) vaikų pozityvaus elgesio skatinimo tvarkos aprašas (toliau – aprašas) reglamentuoja pozityvaus elgesio skatinimo principus, lygius, formas, priemones ir metodus.

2. Vaikų pozityvaus elgesio užtikrinimo tvarkos aprašo tikslas – apibrėžti vaikų pozityvaus elgesio skatinimo modelį, kuriant pozityvią ugdymo(si) aplinką, skatinant tinkamą vaikų elgesį, padedant vaikams įsitraukti į ugdymo(si) procesą ir patirti sėkmę.

3. Pozityvaus elgesio skatinimas pagrįstas šiais principais:

3.1. BENDRUOMENIŠKUMO. Svarbu atpažinti ir skatinti visų bendruomenės narių (vaikų, mokytojų, įstaigos darbuotojų) pozityvų elgesį.

3.2. INDIVIDUALIZAVIMO. Sprendimai, susiję su vaiko pozityvaus elgesio skatinimu, priimami atsižvelgiant į jo amžių, brandą, psichines ir fizines savybes, poreikius ir kitas svarbias aplinkybes.

3.3. PRIORITETIŠKUMO. Siekiant tinkamo vaikų elgesio svarbu teikti prioritetą pozityvioms elgesio skatinimo strategijoms. Naudojant pozityvias elgesio skatinimo strategijas vaikų elgesio pokyčius galima konstruoti veiksmingiau nei taikant drausminamąsias priemones.

3.4. SISTEMIŠKUMO IR MODELIAVIMO. Mokytojų pozityvaus elgesio raiška skatina dažnesnes vaikų tinkamo elgesio apraiškas.

4. Pozityvus elgesys – tai veiksmas, kuris atitinka socialinį, kultūrinį, situacinį ir fizinę aplinkos, kurioje jis vyksta, kontekstą. Tai elgesys, kuris kuria gerą atmosferą, padeda palaikyti sveikus, draugiškus, saugius santykius.

II SKYRIUS

POZITYVAUS ELGESIO SKATINIMO MODELIS

5. Siekiant pozityvaus vaikų elgesio skatinimo rekomenduojama vadovautis trimis lygmenimis:

5.1. darželio lygmeniu;

5.2. grupės lygmeniu;

5.3. individualiu lygmeniu.

6. Darželio lygmens tikslas yra kurti bendrą bendruomenės pozityvaus elgesio skatinimo politiką per darželio viziją ir vertybes, kurios formuoja pozityvų bendruomenės narių elgesį. Šiame lygmenyje kuriama bendra darželio bendruomenės pozityvaus elgesio skatinimo (už tinkamą elgesį, darželio vertybių puoselėjimą, individualią pažangą) sistema (kaip dažnai bus apdovanojama, kokioje aplinkoje, kokių lygiu – individualiu, grupės), kuri mažina netinkamo elgesio apraiškas ir kuria saugią pagarba grįstą ugdymo(si) aplinką visiems ugdymo proceso dalyviams.

7. Grupės lygmens tikslas yra įgyvendinti pozityvaus elgesio skatinimo sistemą grupės kontekste. Ji skirta grupinio pozityvaus elgesio, bendradarbiavimo, pagalbos vienas kitam, abipuse pagarba grįstų santykių kūrimui, įgalinant ir motyvuojant visą grupės bendruomenę veikti kartu siekiant pozityvaus elgesio.

8. Individualaus lygmens tikslas yra kurti pozityvaus elgesio skatinimo sistemą, teikiamą individualiai vaikui, kuris patiria elgesio ar emocinių sunkumų/iššūkių ugdymo(si) procese.

9. Mokytojas kuria pozityvius santykius su ugdytiniais ir taip prisideda prie pozityvaus elgesio mokymo ir skatinimo modelio įgyvendinimo darželyje:

9.1. Mokytojas, pastebėjęs vaiko elgesio sunkumus, jį stabdo naudodamas pozityvias elgesio koregavimo priemones (1, 2, 3 priedai);

9.2. Mokytojas kalbasi su vaiku. Pokalbio metu aiškinasi susirūpinimą keliančio elgesio priežastis, tariasi dėl problemos sprendimo. Numato skatinimo priemones ir / ar nusiramino būdus;

9.3. Mokytojas konsultuojasi su darželio socialiniu pedagogu (švietimo pagalbos specialistais) dėl pokalbio su vaiku vedimo eigos, galimų susitarimų problemai išspręsti, tinkamiausios skatinimo sistemos vaikui;

9.4. Mokytojas (arba socialinis pedagogas) kalbasi su vaiko tėvais (globėjais), aptaria galimus vaiko netinkamo elgesio įveikimo būdus, susitaria dėl jų įgyvendinimo ir vaiko skatinimo patyrus sėkmę.

III SKYRIUS

VAIKŲ SKATINIMO FORMOS

10. Pozityvaus elgesio skatinimo formos (2 priedas):

10.1. socialiniai paskatinimai (žodinės, neverbalinės, rašytinės);

10.2. privilegijos (veiklos, laisvalaikis, pertraukėlės);

10.3. asmeniškai siūlomos veiklos, atsižvelgiant į asmeninį interesą (naudojimasis IT, laikas specialioje aplinkoje ar privilegijuotas darbas ir kt.).

IV SKYRIUS

BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

11. Su darželio vaikų pozityvaus elgesio užtikrinimo tvarkos aprašu vaikų tėvai supažindinami per tėvų susirinkimus, informacinėje sistemoje „Mūsų darželis“.

12. Vaikų pozityvaus elgesio užtikrinimo tvarkos aprašo pakeitimai ar papildymai tvirtinami darželio direktoriaus įsakymu.

POZITYVAUS ELGESIO SKATINIMO PRIEMONĖS

Vaiko netinkamą elgesį galima stabdyti šiais būdais:

- stabdymas žodžiu, išlaikant ramų toną (pvz. Stop);
- dėmesio nukreipimas (pvz. pakeisti pokalbio temą);
- staigus stimulo pakeitimas (pvz. daryti kažką netikėto, kas nukreiptų vaikų dėmesį);
- nukreipimas/peradresavimas (pvz. plėšyk popierių, pakvėpuok, atsigerk vandens);
- komunikacijos palengvinimas (pvz. paklausti: Ko tu nori? Kaip tau padėti? Parodyk man. Tu nori išeiti?);
- Priminimas apie grupės susitarimus;
- priminimas apie paskatinimą (jei vaikas bendradarbiauja ir turite susitarimą);
- nusiramavimo technikos (veikia tik tada, kai nėra pykčio piko);
- alternatyvios komunikacijos priemonių naudojimas.

REKOMENDACIJOS PYKČIO VALDYMOI

NUSIRAMINIMO ERDVĖ/STOTELĖ

Prasidėjus pykčio reakcijoms, reikėtų ramaus kampelio, kur vaikas galėtų ramiai pabūti, nurimti, kol jo priešgyniavimas nevirto smurtu – tai gali būti socialinio pedagogo kabinetas, atskira grupės patalpa, kurioje galima pasėdėti vienam ar su lydinčiu asmeniu, kol pyktis praeis.

TINKAMO ELGESESIO MOKYMAS VAIZDINĖMIS PRIEMONĖMIS

Vaikas mokomas atpažinti savo pyktį ir jį valdyti naudojantis ŠVIESOFORO PRINCIPU (raudona, geltona, žalia). Žalia – patenkintas, ramus; geltona – jaučia susierzinimą; raudona – nevaldomas pyktis, STOP. Tikslas yra mokyti vaiką atpažinti kylantį pyktį laiku ir iškelti geltonos spalvos kortelę, kol pyktis nepasiekė piko, nes pasakyti sau STOP greičiausiai gali nepavykti. Tai galima taikyti ugdymo įstaigoje ir namuose.

PYKČIO RAIŠKOS BŪDAI.

Supažindinti vaikus su saugiais pykčio reiškimo būdais: glamžyti arba plėšyti popierių, boksuoti pagalvę, trypti kojomis, įtrinti plastiliną į kartoną, įveikti pyktį „čia ir dabar“ bėgant ar atliekant kitą fizinę veiklą, išreikšti pyktį spalvomis ar nulipdyti iš plastilino. Tai sudaro sąlygas išvengti situacijos, kai žodžiais reiškiamas pyktis, nukreipiamas (nors ir nebūtinai tiesiogiai) į kitus asmenis.

POZYTIVAUS ELGESIO SKATINIMO FORMOS

Socialiniai paskatinimai:

➤ **žodiniai** – žodinis pagyrimas, pozityvaus elgesio, kai tik jis pasireiškia, įvardinimas, žodinė padėka;

➤ **neverbaliniai gestai** – (pvz., duok penkis, pakeltas nykštys, rankos paspaudimas),

➤ **veido išraiškos parodymas** – pvz., mirksėjimas, šypsena, galvos purtymas, garso efektai (sukuriami suaugusiojo) – pvz., dainavimas, juokas / kikenimas, rašytiniai – (pvz. SMS žinutė tėvams / globėjams/rūpintojams), individualūs pokalbiai su ugdytinių tėvais (globėjais, rūpintojais).

Privilegijos:

Pertrauka tarp užduočių, medžiagos surinkimas iš ugdytinių, išdalinimas ugdytiniais, pasėdėti mokytojo kėdėje, būti mokytojo padėjėju, pasirinkti sėdėjimo vietą, naudotis grupės IT, pasirinkti grupės draugą komandiniam darbui, galimybė rinktis/parinkti grupės veiklą iš sąrašo, būti mokytoju, grupei papasakoti linksmą nuotykį, laikas sensoriniame kambaryje, aplankyti kitą grupę.

Apdovanojimai:

Lipdukai, vaizdo įrašai, laikraščiai, knygos, blizgučiai, plastikiniai žaislai, žaislai su siurbtukais, karoliukai, žaidimų figūrėlės (gyvūnai, žmonės, maistas), vėjo sukami žaislai, pupų maišeliai, kaladėlės, mašinėlės, traukiniai, kortos, komiksai, kaspinas, juostelės, akmenėliai.

Individualios veiklos:

Žaidimas su bendraamžiais, pasiklausyti muzikos, eiti pas švietimo pagalbos specialistą, žaisti slėpynes, bėgimas lauke, šokiai, balionų pūtimas, vandens žaidimai, slėpynės su antklode, persirengti, vaidmenų žaidimas, paveikslų, žurnalų žiūrėjimas, muilo burbulų pūtimas, grupės skelbimų lentos dekoravimas.

Sensorinės priemonės:

➤ **Vizualinės:** piešti ant lentos, piešimas, tapymas, lavos lempa, optinio pluošto lempa, skysčio laikmačiai, šviečiantys žaislai, sensorinės šviesos užuolaidos, šviesos stalas, šviesos kubai, sensomotorinės plytelės, manipuliacinės sienelės, lentos.

➤ **Taktilinės:** nugaros kasymas, masažas, apkabinimas, kutenimas, žaidimas kamuoliuku, plojimas rankomis, tepiojimas pirštais, putomis, žaidimas plastilinu, sukami nerimui mažinti skirti žaislai, spaudžiami žaislai, lipnūs žaislai, terapinė plastilino masė, lankstūs žaislai, kinetinis smėlis, spaudimo kamuoliukas, susukami žaislai, spagečių lentelės

➤ **Auditorinės:** triukšmo skleidėjai, lūpinė armonikėlė, švilpukas, žaisliniai instrumentai, barškutis, burbulinė plėvelė, užtrauktukai, sukamas vilkelis.

➤ **Gustatorinės (skonio):** atsigerti vandens, obuolį suvalgyti.

➤ **Olfaktorinės (uoslės):** uostyti malonų kvapą, uostyti ugdytiniui svarbų, asocijuojantį kvapą.

➤ **Vestibiuliarinės:** nuspėjami/sutarti žaidimo / veiklos modeliai, fizinė veikla (šokinėjimas, lipimas, vaikščiojimas, žaidimai lauke, pasivažinėjimai dviračiu, vežimėliu).

➤ **Proprioceptinės (kūno judesio):** svorio pojūčio suteikimas (ropoti, daryti atsispaudimus, nešioti pasunkintas priemones, pritūpimai), pasipriešinimo pojūčio suteikimas (traukti, stumti sieną), svorio kilnojimas, bėgimas vietoje, šokinėjimas ant kamuolio, stiprūs suspaudimai (apsikabinimai, streso kamuoliuko naudojimas), šliaužimo kliūčių ruožas, gulėjimas ant pilvo virš mankštos kamuolio ir svorio nešimas per rankas, burbulų pūtimas, gerti per šiaudelį.

PEDAGOGUI REKOMENDUOJAMI UGDYTINIO ELGESIO GRUPĖJE MODELIAVIMO PRINCIPAI

- išskirti problemines vaiko elgesio sritis (pvz., socialinė sąveika, komunikaciniai gebėjimai, agresyvus elgesys ir t. t.) ir formuoti vaiko socialinius įgūdžius;
- mokyti vaiką tinkamo elgesio būdų pasitelkiant įvairius metodus (pvz., padėti jam spręsti konfliktus, įtraukti jį į tam tikras veiklas, kurios skatintų jo savigarbą);
- nuo drausminimo ir kontrolės ar globos palaipsniui pereiti prie pozityvaus elgesio skatinimo;
- plėtoti ir skatinti bendravimą su bendraamžiais, kad vaikas nesijaustų vienišas, kad ugdytų poreikį bendradarbiauti;
- vaikui svarbu patirti sėkmę, ir mokytojai turi pasiūlyti veiklas, kurios padėtų ją patirti;
- mokytojai turi ugdyti savo elgesio valdymo įgūdžius (balso intonaciją ir kūno kalbą, dėmesio paskirstymas visai grupei);
- taikyti pozityvaus elgesio skatinimo grupėje sistemą.

POZITYVAUS ELGESIO VALDymo BŪDAI

Tinkamo elgesio skatinimo fiksavimas. Siekiama keisti vaiko elgesį ir joje apibrėžiama kiekvieno dalyvio atsakomybė. Socialinis pedagogas kartu su grupės mokytoja aptaria individualias pagal vaiko poreikius tinkamas elgesio skatinimo priemones, kurias aptaria kartu su vaiku ir jo šeima.

Elgesio įsivertinimas. Sistemą nustato mokytojas ir paprastai ji veikia geriau, kai naudojama visų grupės vaikų pageidaujamam elgesiui skatinti. Surinkus vaikui daugiau tinkamų taškų (emociukai, taškiukai - žali, raudoni, geltoni) vaikai gauna apdovanojimus (pagyrimai žodžiu, apkalbinimai, stalo žaidimai ir pan.)

Pagyrimas žodžiu „Pastebėk mane, kai aš elgiuosi gerai“ : Kai tik pastebėsite vaiko teigiamą elgesį, pagirkite, atkreipkite vaiko dėmesį („Ačiū, kad ramiai sėdėjai savo vietoje“, „Man patinka, kad keli ranką“ ir pan.).
